

D U B I U M XXIII.

*Quæ sint causæ in summa, ob quas quis excep-
tetur à mandatis de denunciandis criminibus.*

Respondet, quod multæ sunt causæ dubiis præ-
dictis talia, scilicet delictum, esse lecerum, &
posse alia via remedium adhiberi. item denunciationem el-
le judicialem ad poenam, & judicem non habere indicia,
vel famam de reo. Item tantum habere notitiam ex audi-
tu à levibus personis, item fore inatilie denunciationem,
vel quia iudex est remissus, vel quia ali, ex quibus audi-
vit, denunciarunt. Item esse perfonam iure privilegiatum;
cum tamen sine alijs sufficientibus ad denunciandum, qui pro-
hibebat denunciantur. Item non posse fieri sine tali detri-
mento ipsius denunciatoris, vel denunciati, ob quod lex
naturalis excusat obedientiam.

D U B I U M XXIV.

*Quæ causæ excusat à denunciatione faciebant de
rebus fortivis.*

Sit prima conclusio. Quando res capit, & furti-
ve non possident contra iusticiam, verbis grat. quia
ad recompenſandum alias debitur accepte sunt, non sunt
denuncianda judicialiter praecipientibus. Ratio, quia in
hoc cau non sunt debita, & praecipuum est in iuſtūm;

Inferatur primò, quod si Petrus depositus apud me se-
xto arma, quæ posse, eis acculcus hominem, & quia
egi rei, quam perpetrare intentat, confitens, ea ipsi nego,
sufficiunt sententia excommunicationis ad petitionem Pe-
tri, contra detinentes arma, vel scientes, ut ille manifeste-
tum sententia nou ligat me detinente, & nec scientem, si
nori certus causam, propter quam detineo. Ratio quia in
allo cau justissime detineo, & nego domino arma. Ita Na-
vare, cap. inter verba, corol. 65. n. 397.

Secondò inferatur, quod quando debitor sibi furtiva-
e adeo pauper, ut jure excusat ob inopiam à refutacione
facienda, tunc non ligatur sententia, etiam non restituit,
neq; tellis, licet non denunciatur. Ratio, quia non retinet
contra iustitiam. Ita Navar. ibid. num. 796. & 797.

Nota tamen, quod in hoc cau aliqui opinantur,
quod illi tenetur facere, ut debitor se obliget creditori
vel alteri persone, ita ut maneat fecurus; quod dum ve-
nerit ad pinguorem fororum, reliquerit; ita tamen quod
ex hoc non infametur debitor. Ratio, quia licet non pos-
sit restituere, tenetur tamen facere, quod in se est. Ita
Navar. ubi supra, & probat ex sententia D. Thomae affir-
mat. 2. 2. quæf. sexagesima secunda, articulo ultimo ad 2. debiti-

Tertio edicta, que publicantur in Quadragesima duran-
to tempore destinato ad confessiones faciendas, & quia
hoc tempore communiter solet caro usque ad Pentecostem,
ideo ad summum ultime tunc durat. Ratio, quia edicta
illa ordinantur ad delicta purganda, ut ne disponantur ho-
mines ad confessandum prout tunc iubet sancta Ecclesia:
ergo durante toto tempore confessionibus destinato. Sic etiam
predicit juniorum.

Quarto edicta, quæ alii temporibus publicantur, du-
rante ad summum per dios mensis. Ratio, quia hoc vide-
tur tempus rationabile. Sic etiam idem.

Quinto, littera excommunicatoris ad pacis penitio-

nen edicto, ut illi aliqui relinuant, &c. durant tempore,

quod in illis praefigit ad faciendum contenta illis,

v.g. iubent, ut qui id habuerint, vel sciverint, relinuant,

proponens satisfactionem, & non restitutis pro-

babilis esse iterum abolvit, si demò ad propone-

tum non prædicto pignore, vel obligatione facta de reſi-

zendo.

Secunda conclusio. Quando debitor non excusat à

refutacione, nec per monitionem secretam potest ad id

sufficienter induci, tunc licet furtum secretum sit, eti denun-

ciantur Prælatorum precipienti. Ratio, quia illa denun-

catio non ordinatur ad punitionem, sed ad satisfactionem

magis lego. Ita Navar. dicit. numero 797. sors mem. 2.

quæf. sexta, paulo ante solutionem ad 3. Corduba in summa,

quæf. centesima prima, sub finem, Armill. ter-
ris inquisitoris, numero octavo. Adduct tamen Sors, Armill.

Et Corduba esse denunciandum, ut pati, quando est le-

cretum.

Sed numquid non revelans furtum illud occurreret in-

terret excommunicationem latam per ecclesias, Armill. dicit

ili non incurere, propter ea, quæ supra dixi dico-

sum quarto, at veris est, quod incurrit, illa enim doctrina

vera est, ubi iudex ex officio procedit ad inquirendum delicta,

fecis ubi petit furti manifestacionem tantum, ne

parti restinatur, tunc enim qualiterunque furtum sci-
tar, petis manifestari. Ita Corduba ubi supra.

Sed numquid non revelans furtum illud occurreret in-

terret excommunicationem latam per ecclesias, Armill. dicit

ili non incurere, propter ea, quæ supra dixi dico-

sum quarto, at veris est, quod incurrit, illa enim doctrina

vera est, ubi iudex ex officio procedit ad inquirendum delicta,

fecis ubi petit furti manifestacionem tantum, ne

parti restinatur, tunc enim qualiterunque furtum sci-
tar, petis manifestari. Ita Corduba ubi supra.

Con-

D U B I U M XXV.

Quantum temporis daret edictum superioris cum
vi obligandi ad denunciandum, & fini miser
littere excommunicatoris, que promulgan-
tur ad partis petitionem, ut sibi aliqua re
fitetur.

Consulutus de hac re viros Salmantinos admodum dolos
inter nos etiam Henriquez, qui sequentia responden-
tunt.

Primo necessarium est dicere tempus esse praesertim,
quo clero spirant edicta, & littera excommunicatoris.
Ratio, quia talia edicta non habent vim perpetua confi-
tutionis, eo quod nec tali animo sunt, nec sunt semper
a personis potestem condendi leges habentibus. Item,
cum cum modis procedendi per edicta sit per viam inqui-
stitionis, & iusticie, & quasi armis, id est, excommunicatio-
ne, fuisse Ecclesiæ gubernatio postulat, ne tempore hac
via procedatur, sed aliquibus annis temporibus, & idem si-
gulis annis renovaatur.

Secundo spacio temporis, quo durant, colligendum

est ex prudentis arbitrio, penitus intentione præcipientis,
& effectu, ad quem edicuntur. Unde si, ut quæ eduntur
in visitatione populatorum, durabunt quædam visitatio popu-
lari durat & finit populi visitio, cessabit obligatio edi-
cti. Ratio, quia animus visitatoris est per seculum con-
stringere ad denunciandum, ut sic perfecte visitationis mo-
nus obeat, & minus visitationis in unoquoque populo cer-
to tempore oblitus: ergo, quædam clara visitatio alienus
populi, durabit in illo edictum, & quando ligillat visitatio
parochie alienus urbis, & in unaquaque, dum vi-
stitationem legitur edictum, durabit in unaquaque parochia &
dicit obligatio, quædam illius parochia visitatio durat.
Ratio, quia haec habet instar visitationis singularium op-
pidorum: ergo sicut in unoquoque oppido durat, dum il-
lus visitatio durat, ita in unaquaque parochia, & sic etiam
alijs doctis junioris. Exceptiā tamen sunt edicta inquisi-
tionis, & quæ durant usque ad promulgationem aliorum edi-
ctorum, quia sic visitator peccat, si viuramentum
petat de manifellandis sibi delictis, nisi expreſſe excepti
lēctra, ut patet ex cap. quæd. 1. de acſenſo, & fatetur
Navar. cap. inter verba, corol. 49. numero 584. de quo latius
infra.

Secunda spacio temporis, quo durant, colligendum

est ex prudentis arbitrio, penitus intentione præcipientis,
& effectu, ad quem edicuntur. Unde si, ut quæ eduntur
in visitatione populatorum, durabunt quædam visitatio popu-
lari durat & finit populi visitio, cessabit obligatio edi-
cti. Ratio, quia animus visitatoris est per seculum con-
stringere ad denunciandum, ut sic perfecte visitationis mo-
nus obeat, & minus visitationis in unoquoque populo cer-
to tempore oblitus: ergo, quædam clara visitatio alienus
populi, durabit in illo edictum, & quando ligillat visitatio
parochie alienus urbis, & in unaquaque, dum vi-
stitationem legitur edictum, durabit in unaquaque parochia &
dicit obligatio, quædam illius parochia visitatio durat.
Ratio, quia haec habet instar visitationis singularium op-
pidorum: ergo sicut in unoquoque oppido durat, dum il-
lus visitatio durat, ita in unaquaque parochia, & sic etiam
alijs doctis junioris. Exceptiā tamen sunt edicta inquisi-
tionis, & quæ durant usque ad promulgationem aliorum edi-
ctorum, quia sic visitator peccat, si viuramentum
petat de manifellandis sibi delictis, nisi expreſſe excepti
lēctra, ut patet ex cap. quæd. 1. de acſenſo, & fatetur
Navar. cap. inter verba, corol. 49. numero 584. de quo latius
infra.

Secunda spacio temporis, quo durant, colligendum

est ex prudentis arbitrio, penitus intentione præcipientis,
& effectu, ad quem edicuntur. Unde si, ut quæ eduntur
in visitatione populatorum, durabunt quædam visitatio popu-
lari durat & finit populi visitio, cessabit obligatio edi-
cti. Ratio, quia animus visitatoris est per seculum con-
stringere ad denunciandum, ut sic perfecte visitationis mo-
nus obeat, & minus visitationis in unoquoque populo cer-
to tempore oblitus: ergo, quædam clara visitatio alienus
populi, durabit in illo edictum, & quando ligillat visitatio
parochie alienus urbis, & in unaquaque, dum vi-
stitationem legitur edictum, durabit in unaquaque parochia &
dicit obligatio, quædam illius parochia visitatio durat.
Ratio, quia haec habet instar visitationis singularium op-
pidorum: ergo sicut in unoquoque oppido durat, dum il-
lus visitatio durat, ita in unaquaque parochia, & sic etiam
alijs doctis junioris. Exceptiā tamen sunt edicta inquisi-
tionis, & quæ durant usque ad promulgationem aliorum edi-
ctorum, quia sic visitator peccat, si viuramentum
petat de manifellandis sibi delictis, nisi expreſſe excepti
lēctra, ut patet ex cap. quæd. 1. de acſenſo, & fatetur
Navar. cap. inter verba, corol. 49. numero 584. de quo latius
infra.

Secunda spacio temporis, quo durant, colligendum

est ex prudentis arbitrio, penitus intentione præcipientis,
& effectu, ad quem edicuntur. Unde si, ut quæ eduntur
in visitatione populatorum, durabunt quædam visitatio popu-
lari durat & finit populi visitio, cessabit obligatio edi-
cti. Ratio, quia animus visitatoris est per seculum con-
stringere ad denunciandum, ut sic perfecte visitationis mo-
nus obeat, & minus visitationis in unoquoque populo cer-
to tempore oblitus: ergo, quædam clara visitatio alienus
populi, durabit in illo edictum, & quando ligillat visitatio
parochie alienus urbis, & in unaquaque, dum vi-
stitationem legitur edictum, durabit in unaquaque parochia &
dicit obligatio, quædam illius parochia visitatio durat.
Ratio, quia haec habet instar visitationis singularium op-
pidorum: ergo sicut in unoquoque oppido durat, dum il-
lus visitatio durat, ita in unaquaque parochia, & sic etiam
alijs doctis junioris. Exceptiā tamen sunt edicta inquisi-
tionis, & quæ durant usque ad promulgationem aliorum edi-
ctorum, quia sic visitator peccat, si viuramentum
petat de manifellandis sibi delictis, nisi expreſſe excepti
lēctra, ut patet ex cap. quæd. 1. de acſenſo, & fatetur
Navar. cap. inter verba, corol. 49. numero 584. de quo latius
infra.

Secunda spacio temporis, quo durant, colligendum

est ex prudentis arbitrio, penitus intentione præcipientis,
& effectu, ad quem edicuntur. Unde si, ut quæ eduntur
in visitatione populatorum, durabunt quædam visitatio popu-
lari durat & finit populi visitio, cessabit obligatio edi-
cti. Ratio, quia animus visitatoris est per seculum con-
stringere ad denunciandum, ut sic perfecte visitationis mo-
nus obeat, & minus visitationis in unoquoque populo cer-
to tempore oblitus: ergo, quædam clara visitatio alienus
populi, durabit in illo edictum, & quando ligillat visitatio
parochie alienus urbis, & in unaquaque, dum vi-
stitationem legitur edictum, durabit in unaquaque parochia &
dicit obligatio, quædam illius parochia visitatio durat.
Ratio, quia haec habet instar visitationis singularium op-
pidorum: ergo sicut in unoquoque oppido durat, dum il-
lus visitatio durat, ita in unaquaque parochia, & sic etiam
alijs doctis junioris. Exceptiā tamen sunt edicta inquisi-
tionis, & quæ durant usque ad promulgationem aliorum edi-
ctorum, quia sic visitator peccat, si viuramentum
petat de manifellandis sibi delictis, nisi expreſſe excepti
lēctra, ut patet ex cap. quæd. 1. de acſenſo, & fatetur
Navar. cap. inter verba, corol. 49. numero 584. de quo latius
infra.

Secunda spacio temporis, quo durant, colligendum

est ex prudentis arbitrio, penitus intentione præcipientis,
& effectu, ad quem edicuntur. Unde si, ut quæ eduntur
in visitatione populatorum, durabunt quædam visitatio popu-
lari durat & finit populi visitio, cessabit obligatio edi-
cti. Ratio, quia animus visitatoris est per seculum con-
stringere ad denunciandum, ut sic perfecte visitationis mo-
nus obeat, & minus visitationis in unoquoque populo cer-
to tempore oblitus: ergo, quædam clara visitatio alienus
populi, durabit in illo edictum, & quando ligillat visitatio
parochie alienus urbis, & in unaquaque, dum vi-
stitationem legitur edictum, durabit in unaquaque parochia &
dicit obligatio, quædam illius parochia visitatio durat.
Ratio, quia haec habet instar visitationis singularium op-
pidorum: ergo sicut in unoquoque oppido durat, dum il-
lus visitatio durat, ita in unaquaque parochia, & sic etiam
alijs doctis junioris. Exceptiā tamen sunt edicta inquisi-
tionis, & quæ durant usque ad promulgationem aliorum edi-
ctorum, quia sic visitator peccat, si viuramentum
petat de manifellandis sibi delictis, nisi expreſſe excepti
lēctra, ut patet ex cap. quæd. 1. de acſenſo, & fatetur
Navar. cap. inter verba, corol. 49. numero 584. de quo latius
infra.

Secunda spacio temporis, quo durant, colligendum

est ex prudentis arbitrio, penitus intentione præcipientis,
& effectu, ad quem edicuntur. Unde si, ut quæ eduntur
in visitatione populatorum, durabunt quædam visitatio popu-
lari durat & finit populi visitio, cessabit obligatio edi-
cti. Ratio, quia animus visitatoris est per seculum con-
stringere ad denunciandum, ut sic perfecte visitationis mo-
nus obeat, & minus visitationis in unoquoque populo cer-
to tempore oblitus: ergo, quædam clara visitatio alienus
populi, durabit in illo edictum, & quando ligillat visitatio
parochie alienus urbis, & in unaquaque, dum vi-
stitationem legitur edictum, durabit in unaquaque parochia &
dicit obligatio, quædam illius parochia visitatio durat.
Ratio, quia haec habet instar visitationis singularium op-
pidorum: ergo sicut in unoquoque oppido durat, dum il-
lus visitatio durat, ita in unaquaque parochia, & sic etiam
alijs doctis junioris. Exceptiā tamen sunt edicta inquisi-
tionis, & quæ durant usque ad promulgationem aliorum edi-
ctorum, quia sic visitator peccat, si viuramentum
petat de manifellandis sibi delictis, nisi expreſſe excepti
lēctra, ut patet ex cap. quæd. 1. de acſenſo, & fatetur
Navar. cap. inter verba, corol. 49. numero 584. de quo latius
infra.

Secunda spacio temporis, quo durant, colligendum

est ex prudentis arbitrio, penitus intentione præcipientis,
& effectu, ad quem edicuntur. Unde si, ut quæ eduntur
in visitatione populatorum, durabunt quædam visitatio popu-
lari durat & finit populi visitio, cessabit obligatio edi-
cti. Ratio, quia animus visitatoris est per seculum con-
stringere ad denunciandum, ut sic perfecte visitationis mo-
nus obeat, & minus visitationis in unoquoque populo cer-
to tempore oblitus: ergo, quædam clara visitatio alienus
populi, durabit in illo edictum, & quando ligillat visitatio
parochie alienus urbis, & in unaquaque, dum vi-
stitationem legitur edictum, durabit in unaquaque parochia &
dicit obligatio, quædam illius parochia visitatio durat.
Ratio, quia haec habet instar visitationis singularium op-
pidorum: ergo sicut in unoquoque oppido durat, dum il-
lus visitatio durat, ita in unaquaque parochia, & sic etiam
alijs doctis junioris. Exceptiā tamen sunt edicta inquisi-
tionis, & quæ durant usque ad promulgationem aliorum edi-
ctorum, quia sic visitator peccat, si viuramentum
petat de manifellandis sibi delictis, nisi expreſſe excepti
lēctra, ut patet ex cap. quæd. 1. de acſenſo, & fatetur
Navar. cap. inter verba, corol. 49. numero 584. de quo latius
infra.

Secunda spacio temporis, quo durant, colligendum

est ex prudentis arbitrio, penitus intentione præcipientis,
& effectu, ad quem edicuntur. Unde si, ut quæ eduntur
in visitatione populatorum, durabunt quædam visitatio popu-
lari durat & finit populi visitio, cessabit obligatio edi-
cti. Ratio, quia animus visitatoris est per seculum con-
stringere ad denunciandum, ut sic perfecte visitationis mo-
nus obeat, & minus visitationis in unoquoque populo cer-
to tempore oblitus: ergo, quædam clara visitatio alienus
populi, durabit in illo edictum, & quando ligillat visitatio
parochie alienus urbis, & in unaquaque, dum vi-
stitationem legitur edictum, durabit in unaquaque parochia &
dicit obligatio, quædam illius parochia visitatio durat.
Ratio, quia haec habet instar visitationis singularium op-
pidorum: ergo sicut in unoquoque oppido durat, dum il-
lus visitatio durat, ita in unaquaque parochia, & sic etiam
alijs doctis junioris. Exceptiā tamen sunt edicta inquisi-
tionis, & quæ durant usque ad promulgationem aliorum edi-
ctorum, quia sic visitator peccat, si viuramentum
petat de manifellandis sibi delictis, nisi expreſſe excepti
lēctra, ut patet ex cap. quæd. 1. de acſenſo, & fatetur
Navar. cap. inter verba, corol. 49. numero 584. de quo latius
infra.

Secunda spacio temporis, quo durant, colligendum

est ex prudentis arbitrio, penitus intentione præcipientis,
& effectu, ad quem edicuntur. Unde si, ut quæ eduntur
in visitatione populatorum, durabunt quædam visitatio popu-
lari durat & finit populi visitio, cessabit obligatio edi-
cti. Ratio, quia animus visitatoris est per seculum con-
stringere ad denunciandum, ut sic perfecte visitationis mo-
nus obeat, & minus visitationis in unoquoque populo cer-
to tempore oblitus: ergo, quædam clara visitatio alienus
populi, durabit in illo edictum, & quando ligillat visitatio
parochie alienus urbis, & in unaquaque, dum vi-
stitationem legitur edictum, durabit in unaquaque parochia &
dicit obligatio, quædam illius parochia visitatio durat.
Ratio, quia haec habet instar visitationis singularium op-
pidorum: ergo sicut in unoquoque oppido durat, dum il-
lus visitatio durat, ita in unaquaque parochia, & sic etiam
alijs doctis junioris. Exceptiā tamen sunt edicta inquisi-
tionis, & quæ durant usque ad promulgationem aliorum edi-
ctorum, quia sic visitator peccat, si viuramentum
petat de manifellandis sibi delictis, nisi expreſſe excepti
lēctra, ut patet ex cap. quæd. 1. de acſenſo, & fatetur
Navar. cap. inter verba, corol. 49. numero 584. de quo latius
infra.

Secunda spacio temporis, quo durant, colligendum

est ex prudentis arbitrio, penitus intentione præcipientis,
& effectu, ad quem edicuntur. Unde si, ut quæ eduntur
in visitatione populatorum, durabunt quædam visitatio popu-
lari durat & finit populi visitio, cessabit obligatio edi-
cti. Ratio, quia animus visitatoris est per seculum con-
stringere ad denunciandum, ut sic perfecte visitationis mo-
nus obeat, & minus visitationis in unoquoque populo cer-
to tempore oblitus: ergo, quædam clara visitatio alienus
populi, durabit in illo edictum, & quando ligillat visitatio
parochie alienus urbis, & in unaquaque, dum vi-
stitationem legitur edictum, durabit in unaquaque parochia &
dicit obligatio, quædam illius parochia visitatio durat.
Ratio, quia haec habet instar visitationis singularium op-
pidorum: ergo sicut in unoquoque oppido durat, dum il-
lus visitatio durat, ita in unaquaque parochia, & sic etiam
alijs doctis junioris. Exceptiā tamen sunt edicta inquisi-
tion

vel universitatis, in qua quis commoratur. Ita glossa d. e., inquisitio, §. quæsivisi, vers. ultima Sotus ubi supra. Ang. verbo fama, numero 4. Sylvet. ibi, §. 1. vers. tertio. Vocabularium juris, 2. verbis fama, Palacios verbo iudex, Nav. lib. 2. de iudic. cap. 4. num. 151. & quidam docti juniores Magistri.

5 Tertia sententia verior dicit non requiri ad infamiam locum determinatum, ut viciniam, &c. sed fati esse communem opinionem omnium, vel majoris partis hominum, ad quos hoc scire spectat, & qui illud verisimiliter possent scire. Ita tenet expressè reprobantes primam opinionem, & pluribus testibus confirmantes, Panormitan. dicit. §. quæsivisi, numero 6. glossa l. cum quidam, ff. de ac. vel am. heret. §. quæd. dicitur, vers. sed si si Bart. de minore, §. tormenta, ff. de quæb. numero 10. Nav. cap. in se verba, corol. 48. numero 584. ponit exemplum Panormitan. ut Episcopos, dum vivit cum Canoniciis, sit infamatus de fornicatione, sat est opinio majoris partis Canonicorum, quia illi debent verisimiliter scire. Hinc infert Bartol. non esse verum quod decem homines, vel viginti faciunt famam, sed considerare numero illius loci, in quo est infamia, tot requiruntur, quod faciunt majorē par-

tē. Sunt tamen hī notanda aliqua.

6 Primum, quod dum dicitur ad infamiam requiri notitiam majoris partis viciniā, vel loci, &c. non est hoc indutio intelligendum, ita quod requiratur, ut sit major pars viciniā puerorum, mulierum, vel filiorum, sed fati est major pars proborum, & gravium. Unde capitulo 5. in fine, dicitur, cuius fama est apud bonos, & graves, Ita Panorm. ibi.

7 Secunda nota in majoribus criminibus majorem infamiam requiri, quam in minoribus, & multo majorē requiri ad procedendum contra personas publicas, quam contra privatas, adeo ut contra Praesulū inquire non debeat nisi ubi tanta esset infamia, ut sine scandalo tolerari non posset, ut habetur cap. qualiter, & quando, de acus. & docet Sotus ubi supra, & Sylvet. Inquisitio, §. 10. Armil. ibi, numero 1. Tabien. in princip. Angel. numero 2. His, tit. de inq. numero 4. D. Anton. ubi supra, §. 3. & faciunt pro hac Panormitan. numero citato, & Bartol. ubi supra, nro. 22. ubi dicunt in valde magnis negotiis requiri famam totius civitatis, in parvo vero vicinitate. Navar. corol. 62. num. 659.

8 Tertiū nota, quod licet ad causandam infamiam tot requirantur, ut verò ad probandum infamiam fati sunt duodecim, qui illam esse testentur. Patet ex dicto §. tormenta, & ibi Bartol. num. 19. Patet etiam ex l. 3. ff. de testibus & ibi glossa ver. confirmat, Felius cap. inquisitio, §. quæsivisi, ff. de accusat. vers. tertio nota, & glossa Felius ibi, Panormitan. ibi, nro. 6. innocent. ibi, nro. 5. Sylvet. verbo fama, §. 2. Armil. ibi, nro. 2. Angel. num. 4. limitant Panorm. innocent. & Felius. honestitatem, nisi confitetur, quod communiter apud omnes sit bona fama. Nota tamen cum Sylvet. Armill. Angel. contra privationem infamias admittit contrarium probationem, que si clarior sit, offuscatur effectus primus.

9 Ex dictis conflat differentia inter rumorē, & famam quod ad rumorē fati sit aliquorum paucorum affectio, & etiam ex suspicione, & levibus conjecturis orta. At vero fama est communis affectio ex probabilibus conjecturis orta. Unde rumor superior est. Ita Sylvet. verbo fama, §. 4. Speculator per ipsum citatus, Armil. num. 1. Tabien. in princip. Angel. numero 4. Panorm. cap. bona memoria l. de cōf. Aliqui vero distinguunt, quod rumor ab incerto auctore provent, ut notat Panorm. cap. secura, de cōf. l. 12. glossa l. 1. & nro. 6. Navar. cap. 6. num. 5. Sylvet. verbo fama, §. 3. D. Anton. 3. p. 1. 9. 6. 7. 8. 9.

10 Ultimō nota, quod sit discernere inter famam, & clamorofam infamiationem. Aliqui dicunt id esse, quia fama pluimorum est: at clamor paucorum. Ita Vocabularium juris verbo fama, & Felius cap. qualiter, & quando, de accusat. Alii vero distinguunt inter famam, & clamorofam infamiationem, quod illa sit quando plures juridicoram judice testantur de delicto, haec vero quando extra judicialiter multi elamenta apud indicem. Ita Aretinus dicit cap. inquisitio, nro. 3. & dicit cap. qualiter, num. 79. & Navar. cap. in verba, corol. 62. numer. 627. At vero verius est esse idem famam, & clamorofam infamiationem. Ita Sotus membr. 2. quæf. 6. dub. 3. innocent. d. cap. qualiter, Panormitan. & Armill. ibidem. Idem innuit D. Thom. quæf. 21. art. 12. & innuit Sylvet. verbo inquisitio, quæf. 4. Nav. libro 2. cap. 4. num. 152.

D U B I U M V.

Quo pacto incurritur infamia facti, quis sit ejus effectus, & quomodo possit tolli.

1 Quoad primum dico multipliciter incurri infamiam facti.

Primo, cum quis propter crimen repulsa est a testimoniis, & testimonium, de testim. & doceat Sylv. verbo infamia, g. 2. Armil. nro. 9. Tabien. num. 1. Angel. num. 2.

2 Secundo, cum pater per verba turpis institutus haereditem, vel legatarium filium, ut dicens: Infesto filium meum negarem, prediterem, &c. Ratio, quia tunc non praesumitur id ex odio dicere, sed ex zelo: patet l. ea quae pater, C. ex quibus caus. infam. irrogat, & l. 2. titul. 6. part. 7. & ibi Gregor. Lopez, & Montalvus, Sylv. Tabien. Angel. ubi supra.

3 Tertiū, cum Rex, vel iudex non per modum sententia, sed caliginis, vituperio affectit postulante, ut dicens, calumnias, vel benefices si ad meliorem te fragem convertores, C. eadem tit. 1. verbum, & l. inerrogatio, eadem. part. & Greg. Lopez. Montalvus, Sylv. Angel. ubi supra.

4 Quartū, si condemnetur per judicis sententiam ad restringendū, vel furto ablati, ead. l. & Gregor. & Montalvus ibi.

5 Ultimū, quando communiter apud bonos, & graves viros est infamatus de aliquo facto, l. licet, ff. de obseq. a lib. & eadem l. part. ubi Gregor. & Montalvus, Sylv. ibi. Armill. Tabien. Ang. ubi sup. & patet ex dictis dubiis precedenti.

6 Quidam effectus de effectibus infamiae juris, & facti, sit conclusio. Infamia haec expellunt hominem à multis rebus licitis, quibus infamie tamquam indiguntur. Primò repellunt infamies à dignitatibus Ecclesiasticis, & laicis, ut eas consequit jure nequeant. Patet c. infamibus, de reg. iur. in 6. ubi glossa ver. infamibus, l. unita. C. de infamibus, l. 10. & ibi glossa, & l. 2. C. de dignitatibus, lib. 12. ubi & Jeanes de Platae, & l. 7. tit. 6. p. 7. ubi & Greg. Lopez. ver. dignitas, & Montalvus ibi. D. Ant. 1. p. tit. 20. cap. unicus, reguli infamibus, sub litera 1. Armill. verbo infamia, num. 3. & 11. Tabien. num. 11. Sylv. 9. 3. & 10. D. Ant. etiam 3. p. titul. 28. cap. 6. §. 8. Corvar. lib. 2. var. cap. 3. num. 4. & alii, quos ipse refert.

7 Sed nota, quod licet infamia facti impedit collationem alicuius dignitatis, non tamet privat dignitate, vel beneficio iam obtinet. Patet c. super his, de accusat. Ita Panorm. & plures aliis, quos refert, & sequitur Corvar. ubi cap. 29. 6. §. 19. num. 5. vers. sexto conclusio, Greg. Lopez. d. ver. dignitas.

8 Verum de infamia juris est gravis difficultas, an privat ipso facto beneficiis, & dignitatibus habitis. Quidam tenet partem affirmant, & probant ex l. 1. §. miles, C. de his, qui non infam, ubi dixit textus, infamiam privare militiam militia profido. Hanc sententiam tenet ibi glossa, l. frustra. C. de risit. militi. Gregor. Lopez. ubi supra, Panorm. cap. querelam, de iurebus Tabien. verbo infamia, num. 4. Armil. num. 9. Sylvet. qu. 10. Limitant Panorm. Tabien. Angel. Sylv. dempto beneficio: hoc enim non privat ipso jure. Eamdem sententiam, quod scilicet aliquis infamia juris, sit ipso actu privatius dignitatibus, & beneficiis obtinet, nempe haereticis, tenet Corvar. var. cap. 8. num. 4. Bernard. Diaz præc. citim. cap. 106. Dominicus. Propositus Joannes Andreas, Panormitan. Felius, quos refert Corvar. dicens, censetur. Ita Simancas lib. infit. in novo, titul. 26. num. 63.

9 At verò contrarium sententiam, scilicet quod infamia infamia juris, non sit ipso jure privatius dignitatibus, nec beneficiis, antequam incurritur sententiam; unde possunt hi retinere, donec a iudice condemnentur, tenet Cafr. lib. 2. de iusta heret. puni. c. 9. §. altera est adhuc: id enim tenet de haereticis, quod ipso jure credit esse infames. Idem de haereticis tenet Simancas lib. infit. in novo, tit. 46. num. 72. & probat Cafrus ex c. ad abundam, §. præsent, de heret. ubi dicitur, ratius Ecclesiastici ordinis prærogativa nudetur; non dicit, sit ipso facto nudatus. Idem cap. excommunicamus, §. credentes, eadem tit. Nota tamen, quod licet primam amplectamur sententiam, non tamet indelequitur, quod teneat illico haereticus, vel talis infamis reignare beneficium, vel dignitatem, sed falso requiritur sententia declaratoria iudicis: nam licet lex dicat, ut taliter delinquis ipso facto sit privatius beneficiis, requiritur tamen sententia declaratoria iudicis, ut docet Sotus 1. de iust. 9. 6. art. 6. in fine, & quadam id quod dum lex ponit poenam ipso facto, requiritur sententia declaratoria, docet latè Simancas lib. infit. in novo, tit. 9. num. 231. 232. 233. & infra. Greg. Lopez. ubi supra, vers. debet, tenet teneri.

10 Nota tamen, quod collatio beneficii facta infamia infamia juris, est ipso jure nulla. Patet d. regula infamibus, & c. cum in cunctis, §. inferiora, de elect. Ita Panorm. c. super elect. & de elect. nro. 5. Greg. Lopez. d. ver. dignitas. Armill. verbo infamia, num. 11. Tabien. nro. 4. Angel. nro. 9. Sylv. 9. 10. & idem de infamia, num. 11. Tabien. nro. 4. Angel. nro. 9. Sylv. 9. 10. & idem di-

Lib. VI. Cap. III. Dub. V. & VI.

cent de notorio infamia infamia facti, Panorm. Greg. Lopez. Armill. quod scilicet non valeat collatio beneficii facta illi: tum quia reg. infamibus, universaliter loquitur, tum quia d. §. inferiora, dicitur, beneficia non esse conferenda, nisi ei qui moribus commendabilis demonstratur: at hujusmodi infamias non sic demonstratur. Hoc etiam aperte colligitur ex Corvar. 2. var. cap. 8. numero 4. ubi cum pluribus, quos refert, dicit infamia infamia facti inhabilem esse ad obtinendum beneficium: ergo cum sit inhabile, collatio ipsi facta est nulla.

11 Ex dictis infertur infamiae infamia juris, vel facti, non posse esse iudices, 3. 9. 7. c. infamia, quia hoc dignitatem dicit: at potest esse arbitri: hic enim nullam dignitatem haberet, vel jurisdictionem, sed meram, & simplicem cognitionem. Ita tenet d. reg. infamibus. Idem habetur 7. tit. 6. l. 7. & ibi Greg. Lopez. & Montalvus. Armill. verbo infamia, num. 11. Tab. num. 11. Sylv. 9. 3. D. Anton. d. regula infamibus: an verò possit esse tabellio, & aliquo alia munera publica exercere, ad Jurisconsultos pertinet, & latè Corvar. 9. 19.

12 Secundas effectus utriusque infamiae est, quod repellit ab accusatione, & a postulatione non enim infamie juris, vel facti accusare, vel postulare possunt, nec testificati in criminalibus, vel in causis criminalibus, nisi quod presumptionem; in aliis vero admittunt ad testificandum plus, vel minus, secundum infamia quantitatem, l. qui accuse, ff. de accusat. & l. 1. ff. de postul. Ita Panorm. & Joan. Andreas, quos refert, & sequitur Sylv. verbo infamia, qu. 3. & 10. Armill. & Tabien. num. 10. Angel. num. 2. & 3. Corvar. q. præt. c. 19. num. 5.

13 Tertiū infamies non possunt esse tutores legitimati, vel dativi, bene tamen testamentarii, nisi mandato, sub eius potestate est, vel de Regis licentia ducatur, l. 1. et 2. C. de secund. nupt. aust. eisdem, C. de secund. nupt. l. 1. §. qui eam, ff. eodem tit. et l. 3. tit. 6. part. 7. Notat tamen ibi Greg. Lopez. ver. se casate, & verbi, a quæ, hodie nullum sicutum incurrit infamiam, quia lib. 5. ordin. tit. 1. l. 1. tollitus haec poena quod viduam contrahentem, & virum, qui eam ducit, & ita ex consequenti est sublata quod patrem, cum mulier non possit de honestate matrimonium contrahere invito patre, vel absque eius consenso.

14 Ultimus effectus est, infamies infamia juris, vel facti sunt irregularares: atque ita promovet nequeunt, c. omnipotens, de accusat. & ibi glossa, & Panormitan. num. 1. & 2. & idem Panormitan. c. super ea, de elect. numer. 3. Patet etiam ex cap. qui in aliis, dicit 51. & 2. q. 3. cap. Empodium. Ita tenet D. Anton. 1. p. tit. 20. & 6. 6. Sylv. verbo irreg. quæf. 6. & verbo infamia, quæf. 10. Villad. traxi. de iurez. q. 1. vers. Item ex regulari, Richard. 4. dicit 25. art. 6. 9. 1. 2. & 3. Ponz. lib. 8. ordia. tit. 2. fol. 26. pag. 1. verbi confirmatur, Armill. verbo infamia, num. 11. Tabien. num. 11. Angel. num. 8. & verbo irreg. 26. Navar. summa Latin. et Hispan. 27. num. 204. Leidem. 2. 4. quæf. 26. art. 1. folio 364. pag. 1. p. 5. modis.

15 Hinc infert glossa, & Panorm. cum quis denunciatur vel accusatur, non debet interim promoveri, & idem dum aliquis inquiritur.

16 Nota hī in hac irregularitate solum Papam dispensare posse, nō, quando Episcopum dispensat super delicto, ad quod sua facultas se extendit, accipitior autem infamiam. Ita facetus Villad. Navar. Hilp. & Leidem. ubi supra.

17 Quinto, qui locavit operas suas, ut pugaret cum ferale: scilicet pretio cauta exercendarum virum pugnabit, l. 1. ff. de postul. & b. bestias. Cafrus. Sylv. & Summif. citati, et d. 1. 4. part. ubi idem etiam dicit de pugilibus, qui scilicet pretio cum alio homine pugnant, & notat ibi Greg. Lopez. ver. 1. p. 5. modis.

18 Tertiū exercens fenus improbum, & exigens usuras, Ita idem summif. & Cafrus.

19 Quartū, qui contrahit simulum cum duabus, vel simul duas habet spousas, nō, quando Episcopum dispensat super delicto, ad quod sua facultas se extendit, accipitior autem infamiam. Ita facetus Villad. Navar. Hilp. & Leidem. ubi supra.

20 Quinto, qui locavit operas suas, ut pugaret cum ferale:

scilicet nascitur ex infamia juris; at in ea quæ nascitur ex infamia facti dicit post Episcopum dispensare, quia etiam per penitentiam, & vita emendationem tollitur, quia, ut sup. dicat, per hanc emendam tollitur infamia facti quod effectus, quos causat.

21 Circum hī effectus aliqua sunt notanda.

22 Primo nota, quod ubi crimen, propter quod incurrit sententiam, est occultum, nulla prorsus, five facti, five infamia incurrit. Unde nec talis criminibus erit aliquo acti privatius ex his, qui infamib. interceduntur, sed potest esse tali, & c. Ratio, quia infamia etiam juris ex delicto nascitur, l. cognovimus, ff. de variis, & ex traordin. cognovit. scilicet nam ex bonis moribus oritur: nerum vero publica rerum notitia contingere potest. Ita tenet Cafrus lib. 2. de lege penal. cap. ultim. fol. ultim. Corvar. lib. 3. variar. cap. 3. numero secundo vers. serib. romani, Salic. l. improbum; C. ex quibus caus. inf. irreg. quæf. teria numero quarto, contra Paulum Cafrus. d. l. improbum, in fine, tenetem oppositum, quodam juris infamiam.

23 Secundo nota, teneri infamie in conscientia abstineare ab his rebus, à quibus repelluntur, nisi prius leperum ad infamiam liberent. Patet, quia legi iusta id carcer, lex justa iusta servanda est in conscientia. Non tamen est semper mortale non abstineat ab his sed quando delictis adjaceta est irregularitas, supensio, vel excommunicatio, & quando sequetur notitia delictum, vel injuria alii, vel scandalum, vel maxima reverentia, & indecentia, & quando collatio effet nulla: in reliquo vero effet veniale, quia non est tam gravis materia. Et potest confirmari, quia Richard. 4. dicit 25. quem sequitur Angel. verbo infamia, numero 3. dicit infamiam facti non impedire ipso jure ab actibus legitimis, sed requiri sententiam.

24 Tertium nota, quod peccatum contra naturam committit, eadem 4. 4. et notat ibi Greg. Lopez. ver. contra naturam, hoc non reperiit expressum de iure communi, licet aliqui id esse de jure communi asserent: at in hac legi reperitur expressum.

25 Quarto, qui lenocinium exercent, l. filiat. aut nepotes, l. athletes, §. ati prator, ff. de his qui non infam. Sylv. et Summif. ubi supra, & d. l. 4. ubi latius hoc ostendit, damnat enim haec infamia cum, qui domi habent servas, velliberas, & eas ob mercenari proflicit.

26 Octavo, qui reprehenditur in adulterio, l. palam, §. quis in adulterio, ff. de ritu nupt. Sylv. et Summif. ubi supra, & d. l. 4. et ibi Greg. Lopez.

27 Nonni, qui juramentum non observat, eadem l. 4. part. 1. ubi Gregor. et Montalvus.

28 Ultimū, qui peccatum contra naturam committit, eadem 4. 4. et notat ibi Greg. Lopez. ver. contra naturam, hoc non reperiit expressum de iure communi, licet aliqui id esse de jure communi asserent.

29 Secundo nota, quod collatio beneficii facta infamie infamia juris postea aliquibus remedis tolli, ita nullum effectum juridicum habeat, sed qui infamia erat, & repulsi, idoneus, & habilis redditarius.

30 Tertio nota, quod communicans interinfamias infamia juris ipso jure ab aliquo judicis sententia, & b. bestias, & immo & corum filios. Quod probat, quia propter quod unumquodque tale, & illud magis: sed credentes, & receptatores haereticorum, sunt ipso jure infamies propter haereticos, ut patet cap. excommunicamus,

Sed credentes, de heret., ergo à fortiori ipsi heretici, sed verius est, quod requiratur aliqua sententia, ut dixi libro 2. summa, cap. 26. num. 1.

14 Deinde sunt alia crimina, ob quae non incurritur infamia ante sententiam, sed ubi quis de illis condemnatus fuerit. Haec sunt omnia criminis publica. Unde damnatae de quovis criminis publico per sententiam diffinitionem, fecerunt per interloquitoriam, & à judice ordinario competenti, secutus ab uno potenti, vel ab arbitrio, effectur infamia, secutus ab uno potenti, vel ab arbitrio, effectur infamia juris civilis, *I. quid ergo, q. ex compromissione, ff. de his, qui non infamia, q. 1. ff. cod. tit. 1. 6. part. 7. & ibi Greg. Lopez, & Sylv. referens Dyurn. & Panorm. verbo infamia, quaf. 5. Angel. num. 5. Capit. lib. 2. iusta heres. punit. cap. 9. paulo post princip.*

15 Secundum dico, Papam non posse abolere infamiam à laico non sibi subiecto in temporalibus, nisi forte esset sibi in clericato honorificarius, *2. q. 3. q. hinc colliguntur. Ita Sylv. lib. 9. 12. Tabern. num. 6. Ang. num. 11. Addit. tamen Sylv. quod licet hoc non possit de jure, de plenitudine tamen potellatis potest.*

16 Tertio dico, posse Papam abolere infamiam ab omnibus laicis sibi temporali subiectis, & ab eis, qui nullius iuri subiungunt, & ab omnibus clericis, ut patet *c. per venerabilem, qui filii sunt legitimis. Ita Bernard. Innocent. et Hes. cap. c. 1. de sent. et re judic. Sylv. Angel. libid. similiter, telle Sylvestro tenet Doctoris Collegium Cardinalium hoc pollicetur. Sed Panorm. d. c. cum te, Angel. et Sylv. ibi, tenet oppositum, quod limitat Sylvestri, nisi periculum effet in mora expectandi futurum Papam.*

17 Quartu dico, posse Episcopum aliquando tollere infamiam, non directe, sed indicie, in quantum scilicet potest dispensare in aliquibus criminalibus, ad que consequitur infamia, ut criminalius talis, promovetur; & ex consequenti, & indicie autem infamiam alia delicta consequentem. Ita Sylv. Angel. verbo infamia, ill. 9. 11. hic vero 9. 12. Tabern. et Armil. nu. 6. *Viladiego mat. de irregulari. q. 1. item irregulari. Navar. summa Latin. et Hispan. c. 27. n. 20. Ledeim. 2. 4. 9. 26. art. 2. fol. 564. pag. 1. criminis verbo, in quibus potest Episcopus dispensare, sunt adulterium, & co minoria.*

18 Quintu dico, illos, quibus per Principes, ut Papan, vel Regem infamia est ablata, non indigere alia dispensatione, ut promovantur ad ordinem, & res Ecclesiasticas, sed posse ablata infamia, modo penitentier, promoveri. Ita Panorm. d. c. cum te. Sylv. 9. 14. Tabern. nu. 8. Armil. num. 7. Angel. num. 15.

19 Sexto dico, tolli infamiam, si condemnatus appetat, & sic retrahatur prior sententia. Ita 1. 6. tit. 6. p. 7. ex quo inferit ibi Greg. Lopez, *ver. vel infamiam, pendente apellatione non esse infamam.*

20 Ultimu, si superior, vel mihi sententia, quam lex mandat, fertur contra criminalium, est immunis ab infamia. Ita eadem lex. Vide plura in Greg. Lopez ibi, & nota hoc intelligi de infamia, quae per sententiam incurrit, secus de ipsa, quia ipso videatur crimen committere. Notat ibi Greg. Lopez, *ver. vel infamia, quamvis crassa, peccans non est in dolo, bene tamen in lata culpa.*

21 Secundum efficiat infamia condemnatus per ordinarium per sententiam direcde de falso commisso in officio testificandi; aliud est si non directe ageretur contra eum, sed ut repeleretur ad testimonio, *cap. cum dictus, de ordin. cognit. I. Lucius, ff. de his, qui non infam. Ita Sylv. verbo infamia, quaf. non. Tabern. Armil. numero 4. Angel. num. 15.*

22 Tertio est infamia remota propter dolum, sicut & tutor. Ita glossa, & Panorm. cap. 1. p. 1. de simonia, Sylv. verbo infamia. d. 8. Angel. num. 7.

23 Quarto est infamis condemnatus de proditione, falsitate, furto, rapina, iniuria, dolo, quem intulit. Item accusatus de furto, rapina, vel dolo, si pretio conveniret cum accusatore, ut ab accusatione desisteret, quia eo ipso videatur crimen committere. Ita 1. 5. 1. 6. 7. & ibi Greg. Lopez singula confirmari ex jure communione, & limitat lex, si id faceret accusatus propria autoritate, secus si ex judicio praecepto.

24 Quinto est infamis damnatus per judicem ordinarium ut aliquid solvere ratione domi consili in societate, tutela, deposito, vel mandato, id est habendo hec aliqua superponere. Ita eadem 1. partis, & ibi Greg. Lopez, probans singula ex jure communione.

25 Sexto est infamis deprehensionem in furto, vel alio criminis, de quo damnatus incurrit infamiam. Ita eadem 1. partis. Sed hoc debet intelligi, ut universtaliter sit verum (est enim pecunia in adulterio, ut dixi, & docet ibi 1. partis, & Greg. Lopez) quando ultra deprehensionem istu fulsum, vel alia poena publica fuit punitus, licet non sequatur sententia. Ita late probans Greg. Lopez, *endam 1. 5. ver. faciendo et furto, & ver. per evita.*

26 Sed rogas, an confessus in judicio crimen, de quo si damnaretur, incurret infamiam, sit famis. Panorm. & Bart. quos refert, & sequitur Sylv. verbo infamia, q. 7. Tabern. & Armil. num. 5. Angel. num. 6. Arsenius, & Castors 1. itus fassum, ff. de his, qui non infam. tenet partem negationem, cum enim quis requiret sententiam, non videtur sufficere confessio judicialis.

27 At vero, quod talis confessio fat sit ad incurrandam hanc infamiam, tenet glossa d. 1. itus fassum, & Azo, quem refert, ac sequitur Greg. Lopez d. 1. 5. ver. en juzio, & Montalvus ibi, in fine, & exprefse determinat lex illi quinta.

28 Deinde dicendum est, quo pacto incurritur infamia canonica? Incurrit enim in omnibus casibus, in quibus incurrit infamia civilis, *cap. emnes, 6. quaf. 1.* Item pro quoquaque criminis, & peccato mortali, unde dum hoc durat, repellitur ad testimonio, & ab accusando, sed hac infamia tollitur cesante peccato, *cap. emnes, cap. infames, 6. 9. 1. Ita glossa, cap. emnes, Panorm. cap. ex diligente, desinente, Sylv. verbo infamia, quaf. 6. Angel. num. 16. Tabern. num. 1. & 9. Armil. num. 8. Gregor. Lopez 1. 4. q. ultimo, tit. 6. part. 7.* Sed oportet meminisse, quod notari dub. precedens, scilicet incurredit infamiam à nullo actu repellere, nisi quando crimen est publicum. Incurrit etiam hac infamia, quando quis damnatur à judice Ecclesiastico de crimen simile cum dolo, ut dixi. Ultimum sunt infames iure canonico omnes, qui suis culpis ad ordines promoveri non possunt. Patet d. c. emnes, & ibi glossa, & Sylv. ubi sup.

3 Secundo nota, in quibusdam casibus predictam purgationem necessariam faciendam ad hoc, ut quis maneat liber à pena, & infamia. Primo, quando quis laborat infamia publica orta ex probabilibus, & apud probos viros, & majori probatione convinci non potest: tunc judex debet compellere eum ad purgandum, *cap. presbyter, 15. quaf. 5.* Secundo, quando judex procedit via accusationis, vel inquisitionis, & non repetit contra aliquem nisi semper probatum, *cap. presbyter, 15. quaf. 5.* Tertio, quando ex ipso processu, & adibutus contra aliquem remaneat vehementi supplicio apud homines viros: nec sit etsi apud folum judicem remanere, & tenet probabilitatem opinio dicto *cap. omnibus*: in his casibus, quando non determinet causam principalem, dicetur interloquitoria sententia, & in hoc sensu, & proper rationem excommunicatio dicitur sententia interloquitoria: nam quamvis propriè, & in rigore excommunicatio, & interdictum, non sit sententia, nec in statutis nomine sententia intelligatur excommunicatio, quia non impedit finem causa, quod est proprium sententiae, sed potius quadam pena, & censura est: at large dicitur sententia interloquitoria, colligitur ex glossa amb. de heret. & glossa, z. 9. 6. q. definitiva.

4 Tertio nota, quando homo, cui indicta est purgatio, non redit eam perfici, sed in alia deficit, tunc est puniens, sed non eodem modo in omnibus casibus: nam si proceditur contra ipsum, maior pena est illi infligenda, *cap. hoc, & cap. infamiam, de simon. cap. cum 2. de accusat.* Si proceditur inquam via accusationis, quando verò proceditur via inquisitionis vel denunciations, vel judex ex officio propter infamiam, multo est infligenda pena, scilicet arbitratia, *cap. significatio, de adulter. cap. accessus, de accusat.* Et ibi Panorm. & Hof. Sylv. & alli summatis, verbo purgatio, D. Astur. 3. part. titulus 9. capite decimo, ex quibus despiciuntur sunt dicta de purgatione.

De causa, & sententia judiciali.

D U B I U M VIII.

Quid sit causa judicialis, & quotuplex.

5 R espondet prim. Causa judicialis dicitur illa materia, & origo aliquis negotii, qua nondum est patet discussio, & examine, & ista, quae causa dicitur, quando proponitur in judicio, dum discutitur, dicitur judicium, & cum definiatur, dicitur justitia.

6 Secundo. Causa judicialis est duplex, scilicet Ecclesiastica, quae ad judicem Ecclesiasticum pertinet, vel quia crimen est Ecclesiasticum, vel quia persona est Ecclesiastica; & altera est secularis, quae ad judicem facultarem pertinet. Utique causa est triplex. Prima est civilis, quando agitur de re aliqua pecuniarie ad vindicationem eius, aut damni, vel interreli satisfactionem, ex cap. super prudentiam, 12. quaf. 2. Altera est criminalis, quando agitur de aliquo crimen direcde ad ejus punitionem publicam, & tunc causa est criminalis, & criminaliter proceditur. Et nota, quod non tantum criminalis dicitur, quando pena est corporis, sed quando pena etiam est pecuniarie, & non applicatur aliqui per modum satisfactionis damni; & interreli; sed applicatur sicut per modum penae, & vindicta publica, ita ut per penam pecuniariam vindicta publica intundatur, *cap. frater nostri, 16. quaf. 1.* Alia causa est, quae mixta dicitur, quae partim est criminalis, & partim civilis, quae est quando agitur de aliquo crimen non criminaliter, sed civiliter, quia non proceditur ad vindicandam publicam, sed ad satisfactionem, & recompensationem damni, & injurie in bonis temporalibus, *cap. tua, de procurator.*

7 Tertio nota, causa qualis est, quae favorabiles dicuntur, & sunt illae, in quibus in dubio quantum fieri possit, est judicandum per ipsum aliam, ut sunt causa matrimonii, libertatis, dotis, & testamenti, *cap. dubius, de re iudic. libet, quatuor causa pre alia, que communiter agunt inter partes, habent speciale privilegium. Silvestri, & alli summatis verbo causa.*

D U B I U M IX.

Quid, & quotuplex sit sententia judicialis.

8 R espondet primo, sententia judicialis est applicatio juris ad particulare factum, & haec sententia aliquando dicitur sententia juris. Quod contingit, quando aliquis superior, qui habet auctoritatem condendi leges, facit aliquod statutum super aliquam causam, vel negotio terminando, & facit id in modum perpetuae constitutionis, & determinando factum simul constituit jus. Dicitur etiam sententia hominis, & hoc est, quod communiter contingit, quando judex judicat inter partes determinando, & definendo causam in odium alieuius mali perpetrati; & haec solet a multis sic definiri: est definitio judicialis, *reversus finem impunis, a competente judice pronuntiata, conveniens abstinentiam, vel intolerabilis errorem.* Et haec non indiget appellacione, nec ut ordine judicatio revocetur, sed solum ut de nullitate confluet, ne concipiatur

1. *scandalum sententiam non obligare in conscientia, nisi ob scandalum.*

2. *Alia sententia injuncta est, cui aliquid substantiale deficit, tamen tam clare, & aperte, ut merito nec in conscientia, nec in exteriori aliquid valeat. Et haec est, quae dicitur nulla, & est omnis illa, que continet manifestata injunctiam, vel intolerabilis errorem, & haec non indiget appellacione, nec ut ordine judicatio revocetur, sed solum ut de nullitate confluet, ne concipiatur*

scandalum, qui illam noverint; cap. inter egestas, de sent. & re iude. cap. per tuas; de sententia excommunicata, v. gratia quando lata est contra leges, & canones, c. 1. de sent. & re iude. cap. qui appellat, 2. q. 6. Item, si sententia condemnat hominem proper factum licitum, vel damnat ad faciendum aliquid inhoneum, & impossibile, tunc si hoc exprimitur in ipsa sententia, est nulla: at si in sententia explicetur factum illicetum, quia per falsos testes, & malitiam judicis tuit illi impositum, tunc non continet errorem ipsa sententia. & si non appellat, translatum rem iudicatam, quia valeret, dicto cap. per tuas, & ibi glossa cap. et qui appellat, 2. q. 6. Item, quando sententia lata est post appellationem legitimam, de qua constat, est nulla, d. r. per tuas. Item si non continet condemnationem, vel abolutionem, cum sit disquisita, d. r. si qui. Item quando sententia proferit ab eo, quem confat non esse iudicem, ut si ordinarius ferat sententiam contra exemptum, cap. nullus, de paroch. Item, quando iudex est suspensus, excommunicatus, vel interdictus, & simul denunciatus, cap. andromachus, 24. quies. Item quando datur contra legitimam privilegiam, cap. quantum de privilegio, item quando sententia datur contra ordinem iuris, qui est de subtilitate iudicij, & de quo si debet, flatum est in iure, ut sententia sit nulla. Hos casus refertur glossa e. inter egestas, de sent. & re iude. & c. per tuas, de sententia excommunicata, & cap. statutum, cod. iur. in 6. Sylvestri, ubi sententia, q. 5. ubi reliqui Simancas. Idem Sylvestris, dominus Villaldego, Joannem Lupum, Angel. verb. iudicium, num. 4. Armill. num. 5.

DUBIUM XI.

Quid sit procedere in iudicio simpliciter, & deplaro, sine figura, & strepitu.

R. Elpondetur plura esse, que de iure naturae, & positivo in iudicio processu fervenda sunt, quae late refert D. Anton. 3. p. tit. 9. cap. 16. & Simancas verbo iuris & verb. libellus. Hoc supposito nota, quod ita verba, simpliciter, & de pleno, sine figura, & strepitu iudicii, absque alla iuris solemnitate, aliquando ponuntur simul, aliquando vero seorsum, ut si tantum dicatur, agatur simpliciter, & de pleno. Quod hoc ergo, hinc sint variae sententiae: at verius est iuxta mentem D. Ant. probatores, in hoc sequentis audires, quod procedere sine figura iudicii, est non servare formam iudicij inducunt a iure civili, sed tantum illam quae de iure naturali, & gentium necessaria est, & idem est procedere sine iuris solemnitate iuri. Simpleriter procedere, est procedere removendo dololas, & malitias prolationes, & exceptiones, servando simplicitatem canonicas. Sine strepitu iudicii, est procedere fervatis tantum subtilitatis, & removendo clamoribus garniturum partium, & Procuratorum, & Advocatorum, & omnes cavillationes, & dilationes, & exceptiones frustulatorias, & superfluum testimoniū multitudinem, & removendo alia, quae licet debita sunt, sunt tamen accidentalia. De pleno procedure, dicunt aliqui est idem, quod procedere sine strepitu iudicii, itaut non tencatur iudex pro tribunali, nec in foro, nec in loco publico judicare, nee servare alia, quae sunt de levi solemnitate, alia dicunt esse procedere cognoscendo, ac judicando veritatem sine solemnitatibus iuris, & non servato stilo iudiciorum. D. Anton. 3. p. titul. 9. cap. 5.

De Probatione.

DUBIUM XII.

Quae probatio in iudicio sit sufficiens.

Nota ex Sylvestri, & aliis verb. probatio, in principio, probationem esse rei dubia per aliqua media oftenionem. Est autem duplex, ut notar. 1. refut. 5. de refut. 2. verb. speciem, quedam plena, id est perfecta & sufficiens, quedam vero semiplena, id est semiperfecta. Plura vero sunt, quae plenam probationem faciunt, ut iudex possit ferre sententiam. Primum testes duo, vel tres omni exceptione majoribus (ut infra, ubi de testibus dicetur) cap. 2. 2. & 3. de probatio, & instrumento clarissima, & indubitate, cap. 2. 4. de excesso, in 6. & per scripturam liborum antiquorum reservatorum in custodia publica, & fideli, cap. ad audiencem, & receptio, &c.

Secundo nota, probationes esse in triplici gradu certitudinis, & evidentia. Quedam est evidenter, que pro materia certissima, & indubitate in materia iuris fit, ut est illa, que sit per privilegia, & instrumento clarissima, & indubitate, per plurimos, & probatissimos testes. Altera est evidens, que pro materia certa, & clara moraliter fit, ut illa, que sit per testes communes, & in numero sufficiens. Alii est minus evidens, ut est illa, que sit per concursum, & præsumptiones. Ita nota Sylvestri, verb. probatio, q. 1. ubi reliqui Simancas.

integra, possit imponi aliqua poena dixi supra lib. 3. c. 1. dub. 12. per totum.

DUBIUM XIV.

Quae sint indicia sufficientia ad probationem faciendam.

1. Nota quod indicium est proprium vocabulum juris canonici, vel civilis, & medium quadam intelligentia veritatis elicendi ex aliqua singulari circumstantia insurgens. Unde idem est indicium, quod conjectura probabilitatis, 1. indicia, C. de rei vindic. Est autem triplex, quodam dictum leve, cui scilicet communiter contingit abesse veritatem, & si aliud non repertur, est abiciendum. Aliud incircum est, quod probabile dicitur, & grave, & est illud, cui communiter contingit adesse veritatem, & vehementer movere animum ad aliquid credendum, vel probacionem facere, at in criminalibus non sufficit. Ita Bart. quem refert, & sequitur Sylvestri, inquisitio 1. q. 11. Ant. Gomez tom. 3. variar. cap. 12. num. 26. Idem Simancas, dicens id etiam esse verum in criminibus hereticis, lib. inst. in nov. tit. 2. q. 1. 2. 3. referens glossam, Alex. Decimus, Joan. de Lignano, Matheo. Jean. Andr. Dominis, Villaldego, Joannem Lupum, Angel. verb. iudicium, num. 4. Armill. num. 5.

2. Secunda conclusio. In causis civilibus, que sunt in determinante testis perlonge, minus evidens probatio sufficit, quam alius ordinarius, v. gr. fama cum uno teste, aut presumptiones, & conjectura multas verisimiles ad idem tendentes, posse in causis civilibus fieri, & probacionem non facere, at in criminalibus non sufficit. Ita Bart. quem refert, & sequitur Sylvestri, inquisitio 1. q. 11. Ant. Gomez tom. 3. variar. cap. 12. num. 26. Idem Simancas, dicens id etiam esse verum in criminibus hereticis, lib. inst. in nov. tit. 2. q. 1. 2. 3. referens glossam, Alex. Decimus, Joan. de Lignano, Matheo. Jean. Andr. Dominis, Villaldego, Joannem Lupum, Angel. verb. iudicium, num. 4. Armill. num. 5.

3. Tertia conclusio. Solum testimonium ejus, qui fuit participes in crimen, non sat est ad torturam, nisi alia quoque presumptive indicia urgant, 1. 4. C. de ques. c. ult. 2. 11. q. 3. 1. ult. tit. 7. lib. 2. legum for. Bart. Iacob. Hippol. Boerius. Blanca, quos refert, & sequitur Simancas num. 26. Sylvestri, verb. indicium, q. 3. Angel. num. 5. Armill. num. 6. Tabien. num. 4. & addunt hi Simancas id esse verum, sive interrogatio, sive sponte sua id testatus fuerit. Ratio, quia non est nullus omni exceptione major. Ex quo enim iudicium crimen suum fuisse est, est infamis, fatum infamia facta. Contrarium tener Anton. Gomez tom. 3. c. 12. num. 18.

4. Quarta conclusio. Confessio criminis extra iudicium dicta, sufficit ad corquendum reum, quia semiplena probacionem facit, ita plures, quos refert, & sequuntur Anton. Gomez ubi supra, num. 8. Simancas num. 27. Sylvestri, verb. indicium, q. 3. Angel. num. 5. Armill. num. 6. Tabien. num. 4. & addunt hi Simancas id esse verum, sive interrogatio, sive sponte sua id testatus fuerit. Ratio, quia non est nullus omni exceptione major. Ex quo enim iudicium crimen suum fuisse est, est infamis, fatum infamia facta. Contrarium tener Anton. Gomez tom. 3. c. 12. num. 18.

5. Quinta conclusio. Solum testimonium ejus, qui fuit participes in crimen, non sat est ad torturam, nisi alia quoque presumptive indicia urgant, 1. 4. C. de ques. c. ult. 2. 11. q. 3. 1. ult. tit. 7. lib. 2. legum for. Bart. Iacob. Hippol. Boerius. Blanca, quos refert, & sequitur Simancas num. 26. Sylvestri, verb. indicium, q. 3. Angel. num. 5. Armill. num. 6. Tabien. num. 4. & addunt hi Simancas id esse verum, sive interrogatio, sive sponte sua id testatus fuerit. Ratio, quia non est nullus omni exceptione major. Ex quo enim iudicium crimen suum fuisse est, est infamis, fatum infamia facta. Contrarium tener Anton. Gomez tom. 3. c. 12. num. 18.

6. Sexta conclusio. Confessio criminis extra iudicium dicta, sufficit ad corquendum reum, quia semiplena probacionem facit, ita plures, quos refert, & sequuntur Anton. Gomez ubi supra, num. 8. Simancas num. 27. Sylvestri, verb. indicium, q. 3. Angel. num. 5. Armill. num. 6. Tabien. num. 4. & addunt hi Simancas id esse verum, sive interrogatio, sive sponte sua id testatus fuerit. Ratio, quia non est nullus omni exceptione major. Ex quo enim iudicium crimen suum fuisse est, est infamis, fatum infamia facta. Contrarium tener Anton. Gomez tom. 3. c. 12. num. 18.

7. Septima conclusio. Solum testimonium ejus, qui fuit participes in crimen, non sat est ad torturam, nisi alia quoque presumptive indicia urgant, 1. 4. C. de ques. c. ult. 2. 11. q. 3. 1. ult. tit. 7. lib. 2. legum for. Bart. Iacob. Hippol. Boerius. Blanca, quos refert, & sequitur Simancas num. 26. Sylvestri, verb. indicium, q. 3. Angel. num. 5. Armill. num. 6. Tabien. num. 4. & addunt hi Simancas id esse verum, sive interrogatio, sive sponte sua id testatus fuerit. Ratio, quia non est nullus omni exceptione major. Ex quo enim iudicium crimen suum fuisse est, est infamis, fatum infamia facta. Contrarium tener Anton. Gomez tom. 3. c. 12. num. 18.

8. Octava conclusio. Solum testimonium ejus, qui fuit participes in crimen, non sat est ad torturam, nisi alia quoque presumptive indicia urgant, 1. 4. C. de ques. c. ult. 2. 11. q. 3. 1. ult. tit. 7. lib. 2. legum for. Bart. Iacob. Hippol. Boerius. Blanca, quos refert, & sequitur Simancas num. 26. Sylvestri, verb. indicium, q. 3. Angel. num. 5. Armill. num. 6. Tabien. num. 4. & addunt hi Simancas id esse verum, sive interrogatio, sive sponte sua id testatus fuerit. Ratio, quia non est nullus omni exceptione major. Ex quo enim iudicium crimen suum fuisse est, est infamis, fatum infamia facta. Contrarium tener Anton. Gomez tom. 3. c. 12. num. 18.

9. Nonna conclusio. Infamia non sat est ad torturam. Ita Simancas plures refert, & probant num. 36. Sylvestri, q. 4. Angel. num. 5. Armill. num. 6. Tabien. num. 3. Gregor. Lopez 1. 26. tit. 1. p. 7. ver. presumptions, licet contrarium sententiam tenet plures, quos refert, & sequitur Ant. Gomez num. 10. quam sententiam dicit Simancas num. 37. tunc tam verum est, quando reus vilis, & infamatus est, & fama ora sit aude dignis, legitime probata.

10. Decima conclusio. Secundum plures fuga post admissionem criminis ante accusationem est sufficiens ad torturam, secum accusationem est sufficiens ad torturam. Ita plures, quos refert, & sequitur Ant. Gomez num. 10. Dicit tamen Simancas num. 39. non est hoc omnino verum, sed relinquendu iudicis arbitrio ex variis personarum, & rerum circumstantiis.

11. Undevicesima conclusio. Duo indicia levia constitutuunt unum sufficiens ad torturam. Ita Bart. quem refert, ac sequitur Sylvestri, verb. indicium, q. 2. Tabien. num. 1. Alioquin sufficiunt etiam indicia sufficiencia, do quibus latissime 29. Gregor. & Simancas, ubi supra, ubi plura de hac re.

12. Oclavis conclusio. Aliqua persona prohibita sunt torqueri, scilicet minor 14. annis, nisi levi aliquo tormento ad terrorem. Item senex, qui propter decrepitudem non potest pati torturam, nisi levi aliquo tormento, ut minor. Item Doctor, miles, decurio, & omnes eorum detinendentes. Item confliti in magna dignitate. Item nobiles, id est titulus. Item mulier pregnans, quandiu pregnans est, 1. indicium, ff. 2. de ques. c. 1. tit. 7. lib. 1. 2. 3. num. 1. 2. & 3. & 4. cum innumeris Jurisperitis, quos ibi refert. Et quod requiratur semiplena probatio, & sufficiens unus testis dicitus, docet etiam Sylvestri, verb. indicium, num. 3. & verb. tortura, ubi Armill. num. 1. & verb. indicium, num. 2. Tabien. ibi, num. 1. Angel. num. 2. & ident. dit. 1. 3. tit. 30. part. 7. & 1. tit. 11. part. 3.

13. Undevigesima conclusio. Iudex, qui non fervatis dictis aliquo torquerit, scilicet minor 14. annis, nisi levi aliquo tormento ad terrorem. Item senex, qui propter decrepitudem non potest pati torturam, nisi levi aliquo tormento, ut minor. Item Doctor, miles, decurio, & omnes eorum detinendentes. Item confliti in magna dignitate. Item nobiles, id est titulus. Item mulier pregnans, quandiu pregnans est, vel humana posse torqueri eos, qui propter dignitatem, vel privilegium personam velatatem, vel propter pericula patrum fuit prohibiti.

14. Vigesima conclusio. Iudex, qui non fervatis dictis aliquo torquerit, ultra culparum mortale teneat reo satisfacere dammum. Simancas num. 21.

15. Ultima conclusio. In his casibus potest reus iterum torqueri, scilicet si evidenteribus argumentis opprimitur, si nova indicia superveniant, si criminis obiectum sit atrocium, & indicia indubitate; si reus non fuerit sufficiens tortu. Hoc habentur 1. 4. tit. 30. p. 7. docentes aliqui, quos refert, & sequitur Simancas num. 23. & 76. ubi cum aliquibus addit plus quam bis namquam torqueuidum esse.

16. His præhabitis, & præambulis requisitis venientibus ad materiam inquisitionis.

17. Secundo nota, unum testem omni exceptione maiorem sufficere ad torturam, quando testatur se vidisse actum, fecus si tantum testatur indicium. Sylvestri, Angel. Armill. Tabien. verb. indicium, num. citatis, Ant. Gomez numer. 18. Item sufficeret dictum unus testis, nisi reus esset vir bonus. Enim talis est, est neccesarius alius etiam indicia probentur. Ita Simancas num. 23. citans plures Jurisperitos.

18. Tertio nota, non statim, ubi semiplena probatum est delictum, venientibus esse ad torturam, sed dandum co-

piam reo, & ei concedendam dilationem, ut se defendat. Quod si defecserit reus in defensione, damnandus est tortumento, & tententia est reo intimanda, ut appetat, si liberetur, & appellatio concedenda, nisi manifeste frivola sit. Simancas plures citans a num. 16. ad 20.

19. Secunda conclusio. Regulariter ad torturam plura requiruntur indicia: at potest unum esse tam vehemens ut sufficiat, ut si inventus inventus est cum somnante in loco secreto apud peccandum, &c. Ita plures Jurisperitos, quos refert, & sequitur Sylvestri, verb. indicium, q. 2. Angel. Tabien. num. 1. Armill. num. 2. & patet, quia illa quando unum indicium valet pro semiplena probatione.

20. Non hic iudicis arbitrio relinquit, ut unum sufficiat indicium, & que indicia sint sufficientia ad torturam. Sylvestri, Angel. Tabien. ibi, Armill. num. 3. Gregor. Lopez 1. 26. Tit. 1. p. 7. ver. presumptions, citans Bartol. & Bald. Simancas num. 22.

21. Tertia conclusio. Solum testimonium ejus, qui fuit participes in crimen, non sat est ad torturam, nisi alia quoque presumptive indicia urgant, 1. 4. C. de ques. c. ult. 2. 11. q. 3. 1. ult. tit. 7. lib. 2. legum for. Bart. Iacob. Hippol. Boerius. Blanca, quos refert, & sequitur Simancas num. 27. Sylvestri, verb. indicium, q. 3. Angel. num. 5. Armill. num. 6. Tabien. num. 4. & addunt hi Simancas id esse verum, sive interrogatio, sive sponte sua id testatus fuerit. Ratio, quia non est nullus omni exceptione major. Ex quo enim iudicium crimen suum fuisse est, est infamis, fatum infamia facta. Contrarium tener Anton. Gomez tom. 3. c. 12. num. 18.

22. Quarta conclusio. Confessio criminis extra iudicium dicta, sufficit ad corquendum reum, quia semiplena probacionem facit, ita plures, quos refert, & sequuntur Anton. Gomez tom. 3. var. 1. 13. num. 18.

23. Sed dubium est, an indicia violenta, & indubitate sufficiant aliando per ferendum sententiam, etiam in criminalibus. Panormit. c. vestra, de cobabit. num. 13. partem affirmant tenet, & probat ex 1. iudicia, C. de rei vindicatu. & h. sciam curia, C. de probat. & c. asserte', de presumpt. 4. Contraria sententiam, scilicet quod nulla indicia, quantunque indubitate, sufficiant, tenet Grandinus, dicens tenuis omnes sapientes Bononiae, Hippol. Felin. Bald. quos refert, & sequitur Gregor. Lopez 1. 26. tit. 1. 2. 7. lib. 1. 26. vers. dada. Idem tenet ali innumeris Auditors, quos refert, & sequitur Thaquali, de panis temper. causa 27. num. 2. 10. & 11. Idem Simancas lib. 1. folio 1. 1. num. 1. & probatur, quia ad hoc requiruntur probations certissimas. & luce clariores: at indicia semper fuisse aliquod dubium, & haec sententia est multo verius.

De Tortura.

DUBIUM XV.

An sufficiat unum indicium ad procedendum in iudicio, vel sint necessaria plura, maxime ad torquendum.

1. Hie nonnulla de tortura tractanda sunt. Sit prima conclusio. Non in quibuslibet delictis, sed in gravibus, & atrocibus, quibus imponenda est pena corporalis gravissima, quando contra reum non inventus integraria probatio, sed semiplena unius tellis integri, vel aliqua indicia, quae equivalente semiplena probatione, tunc reus potest perficere torqueri. Ratio, quia delicta communiter sunt occulentes, & non possunt per tormenta indagari, plurima delicta etiam scandala, & cum maximo reprobabile detimento, maneneri impunita, & ob spem imputantis plura fieri, & ideo iure communis hoc remedium tortura statutum est, 1. indicium, ff. 2. de ques. c. 1. tit. 7. lib. 1. 2. 3. num. 1. 2. 3. & 4. & 5. & 6. Ant. Gomez tom. 3. var. 1. 13. num. 1. 2. 3. & 4. & 5. & 6. Tabien. num. 1. 2. 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & ut docet ibi, talia indicia debent esse probata per duos testes, Anton. Gomez tom. 3. var. reprob. fol. 1. 13. num. 1. 2. & 3. & 4. cum innumeris Jurisperitis, quos ibi refert. Et quod requiratur semiplena probatio, & sufficiens unus testis dicitus, docet etiam Sylvestri, verb. indicium, num. 3. & verb. tortura, ubi Armill. num. 1. & verb. indicium, num. 2. Tabien. ibi, num. 1. Angel. num. 2. & ident. dit. 1. 3. tit. 30. part. 7. & 1. tit. 11. part. 3.

2. Circa hanc conclusionem nota primo, iudices debere qualitates personarum, criminum, & indiciorum pensare, quare sines alteri torqueri oportet, quā juventes, timidos, & leviores, & atrociora crimina torquent, quā leviores. Simancas ibi, num. 62. & 63. Anten. Gomez num. 5.

3. Secundo nota, unum testem omni exceptione maiorem sufficere ad torturam, quando testatur se vidisse actum, fecus si tantum testatur indicium. Sylvestri, Angel. Armill. Tabien. verb. indicium, num. citatis, Ant. Gomez numer. 18. Item sufficeret dictum unus testis, nisi reus esset vir bonus. Enim talis est, est neccesarius alius etiam indicia probentur. Ita Simancas num. 23. citans plures Jurisperitos.

4. Tertio nota, non statim, ubi semiplena probatum est delictum, venientibus esse ad torturam, sed dandum co-